

N:o 23.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående gränsreglering emellan den citadellet i Landskrona tillhöriga mark och Landskrona stad; gifven Stockholms slott den 30 december 1893.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landförsvarsärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva,

att ett af Landskrona stad för dess del antaget förslag till öfverenskommelse rörande reglering af gränsen mellan kronans och stadens mark invid citadellet derstädes jemväl må få å kronans sida antagas.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.*Axel Rappe.*

Utdrag af protokollet öfver landtförvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1893.

Närvarande:

Hans excellens, herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens, herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE,
CHRISTERSON.

Chefen för landtförvarsdepartementet, statsrådet friherre Rappe föredrog i underdånighet:

Departementschefen anmälde härefter arméförvaltningens å fortifikationsdepartementet underdåniga skrifvelse den 28 september 1892 angående gränsreglering emellan den citadellet i Landskrona tillhöriga mark och Landskrona stad; äfvensom fångvårdsstyrelsens den 30 mars 1893 deröfver afgifna underdåniga utlåtande.

Departementschefen yttrade dervid:

»I förevarande underdåniga skrifvelse har arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet hemställt, att ett utaf Landskrona stad för dess del god-

känt förslag till öfverenskommelse emellan kronan och staden om reglering af gränsen emellan kronan och stadens intill citadellet derstädes belägna mark måtte jemväl från kronans sida varda antaget.

Hvad beträffar sättet för frågans väckande och dess förberedande behandling hos ortmyndigheterna och Landskrona stad har, enligt hvad af arméförvaltningens skrifvelse framgår, hufvudsakligen följande förekommit.

I anledning af fortifikationsbefälhafvarens i Skåne uti skrifvelse den 28 oktober 1887 hos arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjorda framställning om önskvärdheten deraf, att en landtmäteriförrättning företoges för uppgående af de förut icke utstakade gränserna emellan kronans mark vid citadellet i Landskrona, å ena, samt nämnda stad, å den andra sidan, bemyndigade förvaltningen å nämnda departement i skrifvelse den 10 derpå följande november fortifikationsbefälhafvaren att söka med Landskrona stad eller de komiterade, som kunde af staden för ändamålet utses, träffa öfverenskommelse om grunderna för en dylik gränsreglering. Sedan fortifikationsbefälhafvaren till åtlydnad häraf i skrifvelse den 14 december 1887 hos stadsfullmäktige i Landskrona anhållit, att de ville antingen åt särskilda ombud eller åt någon af stadens myndigheter uppdraga att å stadens vägnar öfverlägga med fortifikationsbefälhafvaren i ämnet, blef vid sammanträde med stadsfullmäktige den 20 i sistnämnda månad uppdrag lemnadt åt stadens drätselkammare att utse komiterade för öfverenskommelse med fortifikationsbefälhafvaren om grunderna för gränsutstakningen.

Emellertid och innan sammanträde emellan fortifikationsbefälhafvaren och stadens komiterade på grund häraf egde rum, hade den förstnämnde, för vinnande af utredning i ämnet, låtit anställa efterforskningar såväl i fortifikationens arkiv härstädes och i Landskrona som ock i nämnda stads rådstufvurätts arkiv samt med ledning af de upplysningar, hvilka dervid vunnits, utarbetat en redogörelse för den sträckning, gränsen i fråga, efter hans åsigt borde hafva; och skulle enligt denna redogörelse de områden, å hvilka med stöd af äldre kartor och handlingar, jemförda med nuvarande förhållanden å marken, eganderätts anspråk kunna framställas å kronans sida, utgöras af *dels* den mark, som å en af C. O. O. Brolan år 1879 upprättad, handlingarna bilagd karta inneslutes i vester af Öresund och i norr, öster och söder af en med fulldragna röda streck utmärkt gränslinie, *dels* ock af ett mindre jordstykke, beläget å den staden tillhöriga så kallade Norra Fäladsmarken och å kartan benämndt »Garnisonskyrkgården».

Denna sålunda af fortifikationsbefälhafvaren utarbetade redogörelse förelades de af drätselkammaren på grund af stadsfullmäktiges ofvannämnda

beslut utsedde komiterade; och förklarade i sitt den 3 mars 1890 till stadens fullmäktige afgifna utlåtande i ämnet, att de väl i hufvudsak biträdde den af fortifikationsbefälhafvaren i redogörelsen uttalade uppfattning af eganderättsförhållandena, men att emellertid kronans eganderätt till vissa delar af ofvan berörda jordområden enligt komiterades åsigt kunde dragas i tvifvel, särskildt hvad anginge dels det jordstycke nordvest om citadellet, som å kartan betecknades med ordet »uppblandning», dels den mark, som upptoges af stadens norra infartsgata, dels ock garnisonskyrkogården. Å andra sidan åter förmålde komiterade sig finna i hög grad önskligt att en bestämdt utstakad gränslinie mellan citadellets och stadens egor erhöles; och då, enligt deras åsigt, en sådan gränslinie kunde på för båda parterna antagliga vilkor vinnas genom en rågångsförrättning och dervid företagne smärre egoutbyten, tillstyrkte komiterade stadsfullmäktige besluta,

att på grund af den af fortifikationsbefälhafvaren gjorda framställningen uttala sig för önskvärdheten af en rågångsförrättning åt landsidan mellan citadellets och stadens områden,

att bemyndiga drätselkammaren att vidtaga de nödiga åtgärderna för en dylik förrättning och att dervid föra stadens talan och bevaka dess intressen; samt

att såsom instruktion för drätselkammaren vid ifrågavarande tillfälle skulle gälla, att staden ville såsom maximum godkänna den å kartan med fulla röda linier uppdragna gränsen, under vilkor att utbyte kunde vid samma förrättning komma till stånd, så att den framtida gränsen blefve bestämd enligt den å kartan jemväl dragna punkterade röda linien, dock med de mindre förändringar, som kunde uppkomma vid uppmätningen och uträkningen och under förbehåll tillika att behörig anteckning skedde derom, att staden medgafve kronan rätt till hela norra infartsgatan och det uppblendade området norr om citadellet endast i sammanhang med det blifvande utbytet.

Enligt komiterades förslag skulle sålunda stadsfullmäktige väl medgifva kronans eganderätt till hela det inom de fulldragna röda strecken inneslutna område, men dock endast under det uttryckliga vilkor att kronan vid den blifvande rågångsutstakningen afstode från alla anspråk på följande ego-skiften, nemligen:

a) den mark, som å kartan finnes utmärkt med en punkterad röd linie och bokstäfverna a—d samt nu upptages af stadens norra infartsgata å sträckan från artillerikasernen till Säbygatans norra gatulinie;

- b) den jordareal, som erfordras till förlängning af sistnämnda gata och Suellsgatan, på sätt å kartan angifves med den punkterade röda linien;
 c) ett mindre jordstykke af den intill Suellsgatan gränsande marken, kallad »Fröjdenborgsvången»; och
 d) den forna garnisonskyrkogården;

Och skulle kronan i öfrigt såsom ersättning för nämnda områden af staden erhålla:

- a) ett mindre område af »Fröjdenborgsvången», ungefärligen lika stort som det kronan skulle afstå, och
 b) de delar af den norr om citadellet belägna mark, kallad Norra Fäladsmarken och Barlasthålan, hvilka innefattas af båda de å kartan utmärkta röda linierna.

Vid ärendets föredragning hos stadsfullmäktige den 14 februari 1891 beslöto desse att, med godkännande af det utaf komiterade uppgjorda förslag till gränsreglering, bemyndiga drätselkammaren att vidtaga åtgärder för erhållande af en rågångsförrättning åt landsidan mellan citadellets och stadens områden, samt att dervid föra stadens talan och bevaka dess intressen, allt »på basis» af komiterades förslag i ofvan omförmälda sista punkt af deras utlåtande.

Sedan stadens drätselkammare härefter i skrifvelse den 9 maj 1891 underrättat fortifikationsbefälhafvaren, att kammaren vore villig att låta företaga förrättningen på tid, som fortifikationsbefälhafvaren egde bestämma, ansåg denne sig böra hänskjuta frågan till arméförvaltningens afgörande och öfverlemnade fördenskull i skrifvelse den 15 juni samma år handlingarna i ärendet till nämnda myndighet, dervid fortifikationsbefälhafvaren för egen del anförde, *att* skäl numera icke förefunnes att bibehålla egen begravningsplats för garnisonen, helst på många år icke någon af garnisonsförsamlingens döda blifvit derstädes begrafven, och platsen dessutom vore oinhägnad och vanvårdad samt till utseendet knappast kunde skiljas från den öfriga fäladsmarken, *att* densamma visserligen någon gång under senare tider, ehuru ytterst sällan, användts till begravningsplats för fångar från straffanstalten å citadellet, men att särskild begravningsplats för den tvångsarbetsanstalt för lösdrivare, hvilken numera vore inrättad å citadellet i stället för det forna straffängelset icke vore erforderlig; *att* i allt fall hinder icke mötte att, om så skulle befinnas nödigt, för ändamålet anvisa närbelägen plats inom den nya gränslinien, *samt att* då kronans rätt till mark kring citadellet å landsidan blifvit erkänd i afseende å allt, hvarpå grundade anspråk kunde framställas, men svårighet skulle möta såväl att utstaka som att underhålla den

å Brolans karta med fulldragna röda streck angifna gränslinien, det syntes fortifikationsbefälhafvaren äfven af detta skäl vara för kronan lämpligast att antaga det af staden gjorda förslag till gränsreglering.

Denna sålunda af fortifikationsbefälhafvaren uttalade åsigt delas, på sätt arméförvaltningen i sin ifrågavarande skrivelse tillkännagifver, jemväl af nämnda myndighet; och hemställer förvaltningen med anledning deraf, jemte annat, att Eders Kongl. Maj:t täcktes medgifva, att det af Landskrona stad för dess del antagna förslag till öfverenskommelse rörande reglering af gränsen mellan kronans och stadens mark invid citadellet jemväl må få af kronan antagas.

Slutligen ber jag få nämna, att fångvårdsstyrelsen i sitt underdåniga utlåtande den 30 mars 1893 anmält, att sedan Landskrona stad numera bifallit en gjord framställning om upplåtande af fria grafrum å stadens kyrkogård för de i Landskrona centrala tvångsarbetsanstalt och kronohäkte aflidna fångar, styrelsen icke har något att erinra emot den ifrågasatta regleringen.

Som Eders Kongl. Maj:t af denna redogörelse behagade finna, synas alla skäl tala för, att förslaget till öfverenskommelse äfven af kronan antages. Den egendom, kronan derigenom skulle mista, torde vara i det närmaste värdelös och kommer i allt fall att ersättas af de ungefär lika stora områden, som för närvarande obestriddigen tillhöra staden men i kraft af öfverenskommelsen skulle tillfalla kronan. Dessutom måste för kronan lika väl som för staden vara af intresse, att den länge rådande ovissheten om rätta gränsen emellan kronans och stadens ifrågavarande områden upphör.

En annan fråga åter blir, huru vida icke Riksdagens samtycke för öfverenskommelsens giltighet erfordras. Kunde öfverenskommelsen anses innebära endast ett sådant utbyte af mark, som i skiftesstadgan omtalas och som afser rätning af rågång eller annan dermed jemförlig fördel, torde med fog kunna påstås att arméförvaltningen, under hvars omedelbara vård och förvaltning jorden i fråga är stäld, skulle vara behörig att med laga verkan iugå på ensamma. Öfverenskommelsen synes mig emellertid innefatta något mera.

Den är snarare en förlikning emellan kronan och staden, hvarigenom de till undvikande af rättegång hvar å sin sida afstår från mark, som med obestriddig eganderätt tillhör dem; och läser vid sådant förhållande icke ens Eders Kongl. Maj:t vara berättigad att emot stadgandet i 77 § regeringsformen i frågan fatta beslut.

Jemte det jag i underdånighet anhåller, att kopia af Brolans karta må få fogas till dagens protokoll, hemställer jag alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes äska Riksdagens samtycke dertill, att ifrågavarande förslag till öfververenskommelse mellan kronan och Landskrona stad jemväl må få å kronans sida antagas.

På tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter täcktes Hans Maj:t Konungen bifalla hvad departementschefen sålunda hemställt samt förordnade, uppå statsrådets tillstyrkan, att nådig proposition skulle till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Eugène Peyron.

KARTA öfver LANDSKRONA

upprättad år 1879
af
C. O. O. BROLAN

